

Keski-Pohjanmaan
hyvinvointialue

Keski-Pohjanmaan alueellisen hyvinvointikertomuksen vuosiraportti 2024

TKIO ja osallisuus toimintayksikkö
HYTE-tiimi

Sisällys

Hyvinvointikertomuksen vuosiraportti	3
Vuosiraportin tietolähteet	3
HYTE Soitessa	4
HYTE-neuvottelut	5
Terveyden edistämisen aktiivisuus (TEA-viisari)	5
HYTE-kerroin	6
Kansallinen terveysindeksi	7
Hyvinvointisuunnitelman tavoitteet hyvinvointialueen strategian toteuttamisessa 2023–2025	7
Keski-Pohjanmaan alueellisen hyvinvointisuunnitelman painopisteet ja tavoitteet	8
Painopiste 1. Lasten ja nuorten hyvinvoinnin edistäminen	9
Indikaattorinostoja	10
Toimenpiteiden toteutuminen	12
Painopiste 2. Mielenterveyden edistäminen ja riippuvuushaittojen ehkäisy	14
Indikaattorinostoja	14
Toimenpiteiden toteutuminen	17
Painopiste 3. Terveellisten elintapojen edistäminen	19
Indikaattorinostot	19
Toimenpiteiden toteutuminen	22
Painopiste 4. Arjen turvallisuuden edistäminen	24
Indikaattorinostot	24
Toimenpiteiden toteutuminen	26
Hyvinvointi- ja terveyserojen kaventaminen	28
Toimenpiteiden toteutuminen	28
Osallisuuden edistäminen	30
Toimenpiteiden toteutuminen	30
Arjen tuki ja apu sekä järjestöyhteistyön kehittäminen	33
Toimenpiteiden toteutuminen	33
Hyvinvointisuunnitelmaa täydentävät suunnitelmat	37
Lähteet	37

Hyvinvointikertomuksen vuosiraportti

Hyvinvoinnin ja terveyden edistäminen on hyvinvointialueiden ja kuntien perustehtävä.

Hyvinvointialueen on raportoitava asukkaidensa hyvinvoinnista ja terveydestä, niihin vaikuttavista tekijöistä sekä toteutetuista toimenpiteistä aluevaltuustolle vuosittain. Hyvinvoinnin ja terveyden edistämisestä hyvinvointialueella säädetään sosiaali- ja terveydenhuollon järjestämislain 7 §:ssa.

Hyvinvointikertomuksen vuosiraportti tiivistää Keski-Pohjanmaalaisten hyvinvoinnin tilan vuonna 2024. Raportissa arvioidaan Keski-Pohjanmaan alueellisen hyvinvointisuunnitelman 2023–2025 asetettujen tavoitteiden toteutumista vuonna 2024 etenkin hyvinvointialueen toimenpiteiden osalta. Vuosiraportissa toimenpiteiden jaottelu on tehty hyvinvoinnin ja terveyden edistämisen painopisteiden mukaisesti. Lisäksi suunnitelmassa otetaan huomioon hyvinvointialueen strategian toteutuminen hyvinvointisuunnitelman toimenpiteillä. Hyvinvointialueen valtuustokaudelle valmisteltu alueellinen hyvinvointikertomus ja -suunnitelma hyväksyttiin hyvinvointialueen valtuustossa toukokuussa 2023.

Hyvinvointikertomuksen vuosiraportin valmistelee Keski-Pohjanmaan hyvinvointialueen hyvinvointi- ja tulevaisuuslautakunta, TKIO ja osallisuus toimintayksikkö ja hyvinvointialueen HYTE-työryhmä.

Vuosiraportin tietolähteet

Vuosiraportissa tehdään nostoja alueellisessa hyvinvointikertomuksessa 2022 määritetyistä indikaattoreista. Alueellisessa hyvinvointikertomuksessa hyödynnettiin alueellisten hyvinvointikertomusten vähimmäistietosisältöä, joka on jatkossa hyvinvointialueita velvoittava. Indikaattoreita yhdistetään vuosiraportissa hyvinvointisuunnitelman painopisteisiin. Vuosiraportin keskeisimmät hyvinvointitiedon tietolähteet ovat kouluterveyskysely 2023, Terve Suomi 2022 sekä tilastokeskuksen tilastot. Vuoden 2024 vuosiraportin tilastot ovat suurelta osin samoja kuin vuoden 2023 vuosiraportissa. Vähimmäistietosisällön indikaattorit löytyvät Soiten kokoamalta digityövälineeltä ([Hyte-mittaristo Keski-Pohjanmaa](#)).

HYTE Soitessa

Keski-Pohjanmaan hyvinvointialue Soiten HYTE-työn strateginen johtaminen kuuluu aluevaltuustolle ja – hallitukselle. Hyvinvointi- ja tulevaisuuslautakunta valmistelee hyvinvointikertomuksen ja -suunnitelman, edistää HYTE toimenpiteitä ja jakaa esimerkiksi järjestöavustukset. Hyvinvointi- ja tulevaisuuslautakunnan esittelijänä HYTE-asioissa on yhteistyöjohtaja, joka vastaa HYTE:n kokonaisvaltaisesta johtamisesta. Vaikuttamistoimielimet ja kansalliskielilautakunta ja alueneuvottelukunta antavat evästyksiä HYTE-työhön. TKIO ja osallisuus yksikössä on HYTE-tiimi, jonka tehtäviin kuuluu HYTE-teemat osallisuus, järjestö- ja kuntayhteistyö, mielenterveyden edistäminen, ehkäisevä päihdetyö, lähisuhdeväkivallan ehkäisy, terveellisten elintapojen edistäminen ja kulttuurihyvinvoinnin edistäminen ja HYTE – tiedon koonti. Yksikkö koordinoi hyvinvointikertomuksen ja -suunnitelman koontia ja HYTE-neuvottelujen toteuttamista, edistää HYTE-menetelmien jalkauttamista ja koordinoi HYTE-työryhmien toimintaa sekä edistää järjestö- ja kuntayhteistyötä. Hyvinvointialueen HYTE-työryhmä vastaa HYTE-työn suunnittelusta, seurannasta ja edistämisestä palvelutuotannossa. (Kuvio 1)

Kuvio 1. HYTE Soitessa.

HYTE-neuvottelut

Hyvinvoinnin ja terveyden edistämisen neuvottelut eli HYTE-neuvottelut ovat hyvinvointialueen, kuntien ja muiden HYTE-toimijoiden välisiä neuvotteluja hyvinvoinnin ja terveyden edistämisestä alueella. Lain mukaan neuvottelut on pidettävä vähintään kerran vuodessa. Neuvotteluissa päätetään hyvinvoinnin ja terveyden edistämisen tavoitteista ja toimenpiteistä, yhteistyöstä, seurannasta, toimintamalleista ja tiedonkulusta.ⁱ

Keski-Pohjanmaan hyvinvointialueella toteutettiin kolme HYTE-neuvottelua kevään 2024 aikana. HYTE-neuvottelut järjestettiin kuntien toiveesta erikseen Kokkolan, Lestijokilaakson ja Perhonjokilaakson osalta. Neuvotteluun osallistui hyvinvointialueen HYTE-työryhmän jäseniä, kuntien HYTE-työryhmien ja/tai johtoryhmän jäseniä, Kosti ry ja vaikuttamistoimielimien edustajia. Neuvottelussa aiheina olivat HYTE-yhteistyön tarpeet, HYTE-työn painopisteet, HYTE-yhdyspintarakenne, yhteistyösopimuksen HYTE- osuudet ja tiedonkulku eri toimijoiden välillä. HYTE- neuvottelussa päätettiin edistää esille nousseita kehittämiskohtia, nimettiin yhteistyösopimuksen HYTE-osuuksien valmistelijat sekä sovittiin että seurataan toimenpiteiden toteutumista seuraavassa HYTE-neuvottelussa keväällä 2025.

Terveyden edistämisen aktiivisuus (TEA-viisari)

THL keräsi hyvinvointialueilta terveydenedistämisaktiivisuuteen liittyvää tietoa yhteistyössä sosiaali- ja terveysministeriön kanssa ensimmäistä kertaa keväällä 2024. Tiedonkeruussa kerättiin tietoja ehkäisevästä ja edistävästä työstä sosiaali- ja terveydenhuollon palveluissa, hyvinvoinnin ja terveyden edistämistyön (HYTE) koordinaatiosta, ehkäisevän ja edistävän työn sekä HYTE-työn vastuutahoista, henkilöstövoimavaroista, väestön terveydentilan seurannasta, väestön osallistumismahdollisuuksista sekä yhdyspintatyöstä kuntien ja järjestöjen kanssa.ⁱⁱ

Keski-Pohjanmaan hyvinvointialue Soiten tulokset olivat kokonaisuudessaan 63/100, kun koko maan keskiarvo oli 59/100. Parhaat tulokset tulivat osallisuudesta, jossa Soiten tulos oli 80/ 100, kun koko maan keskiarvo oli 56/100. Tarkemmat tulokset löytyvät TEA-viisari verkkosivuilta ([TEA-viisari](#))

HYTE-kerroin

Hyvinvointialueiden sosiaali- ja terveydenhuollon tehtävien valtionrahoituksen perusteeksi otetaan käyttöön hyvinvoinnin ja terveyden edistämisen kerroin eli HYTE-kerroin. Vuoden 2024 alusta HYTE-kertoimen mukainen summa jaettiin hyvinvointialueille asukasluvun mukaan. Toimintaa ja tuloksia väestötasolla kuvaavat indikaattorit huomioidaan ensimmäisen kerran vuoden 2026 rahoituksen jaossa. HYTE-kertoimen tarkoituksena on kannustaa ja tukea hyvinvointialueita toteuttamaan monipuolisia ja suunnitelmallisia toimia, jotka kohdistuisivat erityisesti kansansairauksien ehkäisyyn, ikääntyvän väestön toimintakyvyn edistämiseen ja tapaturmien vähentämiseen, syrjäytymisen ehkäisyyn sekä sosiaalisen hyvinvoinnin ja työllistymisen edistämiseen.ⁱⁱⁱ

HYTE-kertoimen suuruus määräytyy kahdenlaisten indikaattorien perusteella: toimintaa ja voimavaroja kuvaavista prosessi-indikaattoreista ja tuloksia kuvaavista tulosindikaattoreista. Jaettu summa ei ole korvamerkittyä, vaan yleiskatteellista eli se sisältyy hyvinvointialueen saamaan valtion rahoitukseen. Hyvinvointialue voi käyttää saamansa summan valtion rahoituksen perusteissa osoitettujen tehtävien hoitamiseksi.ⁱⁱⁱ

HYTE-kertoimen suuruus kaikille hyvinvointialueille oli 45,90 euroa/ asukas vuodelta 2024 otetun tilaston perusteella. Mikäli summa tulisi indikaattoritiedon perusteella, Keski-Pohjanmaan HYTE-kerroin olisi ollut 43 (0-100) ja siten hyvinvointialueista kuudennesta suurin vuodelta 2024 otetun tilaston perusteella. Prosessi-indikaattorien osuus oli 32 (0-100) ja tulosindikaattoreiden 54 (0-100).^{iv} HYTE-kertoimen merkitys on todennäköisesti kasvamassa tulevaisuudessa, koska HYTE-työn merkitys nähdään valtakunnallisesti niin merkittäväksi (1 % -> 1,5 %).

Valtioneuvosto tarkisti 19.12.2024 antamassaan asetuksessa hyvinvoinnin ja terveyden edistämisen kertoimen määrittelyssä käytettäviä indikaattoreita ja niiden painokertoimia. Muutostarve johtui hyvinvointialueiden tehtäviä koskevan lainsäädännön muuttumisesta. Toimintaa ja voimavaroja kuvaavista indikaattoreista poistettiin koulukuraattorin ja koulupsykologin työpanoksen määrää viikossa 100 oppilasta kohden koskeneet kaksi indikaattoria.^v

HYTE-kertoimen tarkemmat tulokset löytyvät Soiten kokoamalta digityövälineeltä ([Hyte-mittaristo Keski-Pohjanmaa](#)).

Kansallinen terveysindeksi

Kansallisen terveysindeksin tietokokonaisuus kattaa useita indikaattoreita väestön sairastavuudesta ja työkyvyttömyydestä. Terveysindeksi on korvannut aiemman sairastavuusindeksin.

Terveysindeksiluvut kuvaavat väestön terveyttä ja työkykyä suhteessa koko maan tasoon. Koko maan taso saa indeksiluvun 100. Mitä suurempi indeksin arvo on, sitä suurempaa sairastavuus tai työkyvyttömyys on.

Keski-Pohjanmaan ikävakioitu sairastavuusindeksi on 102 (vuosilta 2020-2022) joka on lähellä koko maan keskimääräistä tasoa. Korkeimmat indeksiluvut ovat 131 tapaturmaindeksistä, 125 sepelvaltimotauti – indeksistä sekä 120 muistisairausindeksistä. Työkyvyttömyysindeksi on Keski-Pohjanmaalla 118 mikä on maan yhdeksänneksi korkein. Sairauspäivärahaosaindeksi on 130,9 ja koko maan korkein.^{vi}

Hyvinvointisuunnitelman tavoitteet hyvinvointialueen strategian toteuttamisessa 2023–2025

Keski-Pohjanmaan hyvinvointialueen palvelustrategiaan nostettiin strategisista tavoitteista painopisteitä, joista osa painottuu hyvinvoinnin ja terveyden edistämisen työ. Strategiseen tavoitteeseen vahvat peruspalvelut ja päivystävä keskussairaala alueella nostettiin yhtenä painopisteenä ennaltaehkäisevien, jalkautuvien ja matalan kynnyksen palveluiden lisääminen monitoimijayhteistyöllä. Yhteistyöllä hyvinvointia, terveyttä ja turvallisuutta Keski-Pohjanmaalla tavoitteeseen hyvinvointialue nosti yhdeksi painopistealueeksi toiminnan kehittämiseen asiakasosallisuuden laajan hyödyntämisen ja järjestöjen, kuntien, alueen yritysten ja kolmannen sektorin palveluiden hyödyntämisen laajemmin sekä monipuolisen yhteistyön toteuttamisen myös muiden hyvinvointialueiden kanssa. Ennakoivat, yhdenvertaiset ja sujuvat palveluketjut ihmisen arjen tukena arjessa tavoitteeseen hyvinvointialue nosti yhdeksi painopistealueeksi, että ennakoivia, keveitä ja digitaalisia palveluita lisätään ja niitä on laajasti käytössä.

Vuosiraportin toimenpidetaulukoihin on merkitty toimenpiteiden kohdalle strategian tavoite ja painopiste seuraavasti:

- 1) Vahvat peruspalvelut ja päivystävä keskussairaala alueella: ennaltaehkäiseviä, jalkautuvia ja matalan kynnyksen palveluita on lisätty monitoimijayhteistyössä
- 2) Yhteistyöllä hyvinvointia, terveyttä ja turvallisuutta: Järjestöjen, kuntien, alueen yritysten ja kolmannen sektorin palveluita hyödynnetään laajemmin ja yhteistyö on monipuolista myös muiden hyvinvointialueiden kanssa
- 3) Yhteistyöllä hyvinvointia, terveyttä ja turvallisuutta: Toiminnan kehittämisessä hyödynnetään laajasti asiakasosallisuutta
- 4) Ennakoivat, yhdenvertaiset ja sujuvat palveluketjut ihmisen tukena arjessa: Ennakoivia, kevyitä ja digitaalisia palveluita on lisätty ja laajasti käytössä

Hyvinvointisuunnitelman toimenpiteet tukevat Soite 2030- ohjelman toteutumista.

Keski-Pohjanmaan alueellisen hyvinvointisuunnitelman painopisteet ja tavoitteet

Keski-Pohjanmaan alueellisen hyvinvointisuunnitelman painopisteet ovat:

1. Lasten ja nuorten hyvinvoinnin edistäminen
 - Yksinäisyys ja kiusaaminen
 - Osallisuus kasvuyhteisöissä ja palveluissa
 - Lapsiperheiden ja vanhemmuuden tuki
2. Mielenterveyden edistäminen ja riippuvuushaittojen ehkäisy
3. Terveellisten elintapojen edistäminen
4. Arjen turvallisuuden edistäminen

Lisäksi alueelliseen hyvinvointisuunnitelmaan sisältyy toimenpiteet, jotka kohdistuvat hyvinvointi- ja terveyserojen kaventamiseen, osallisuuden edistämiseen, arjen tukeen ja apuun sekä järjestöyhteistyön kehittämiseen.

Painopiste 1. Lasten ja nuorten hyvinvoinnin edistäminen

Hyvä arki kasvuun- yhdessä Keski-Pohjanmaan kuntien ja Kruunupyyn kunnan lasten ja nuorten hyvinvointisuunnitelman 2020–2024 kärjet ovat yksinäisyyden ja kiusaamisen vähentäminen, osallisuuden edistäminen kasvuyhteisöissä ja palveluissa sekä lapsiperheiden ja vanhemmuuden tuki. Näiden ja muiden tietojen pohjalta suunnitelmaan nostettiin kolme alueellista kokonaisuutta ja niille tavoitteet, joiden päämääränä on kaventaa lasten ja nuorten hyvinvointieroja:

- Lasten ja nuorten hyvinvoinnin sekä vanhemmuuden tuen lisääminen
 - Lasten ja nuorten psyykkisen pahoinvoinnin ja syrjäytymisen ennaltaehkäisyn tehostaminen
 - Ennaltaehkäisevän päihdetyön kehittäminen (oma erillinen suunnitelma)
 - Vanhemmuuden tuen ja avun lisääminen
 - Erityislaster ja – nuorten huomiointi
 - Sosiaalisen median vaikutuksien ja positiivisten käytötapojen tunnistaminen lasten ja nuorten hyvinvoinnin edistämiseksi
- Toimijoiden yhteistoiminnallisuuden edistäminen ja palveluiden turvaaminen
 - Yhteistoiminnallisuuden lisääminen
 - Lastensuojelun ja peruspalveluiden yhteistyön lisääminen
 - Resurssivajeen korjaaminen ja palveluiden kattavuuden turvaaminen
- Alueellisen hyvinvointityön koordinoinnin ja tiedolla johtamisen edistäminen
 - Alueellisen lasten ja nuorten hyvinvointityön koordinoinnin ja tietopohjan toteuttaminen

Indikaattorinostoja

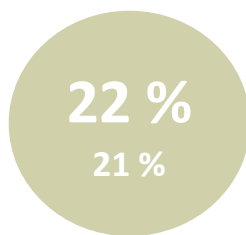
Kuvio 2. Kohtalainen tai vaikea ahdistuneisuus Keski-Pohjanmaalla ja koko maassa (Kouluterveyskysely 2023) sekä Keski-Pohjanmaalla vuosina 2017–2023

**Perusopetuksen
8.- ja 9.- luokka**

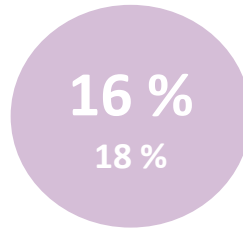
Pojat 9 % tytöt 31 %

**Lukion
1. ja 2.vuosi**

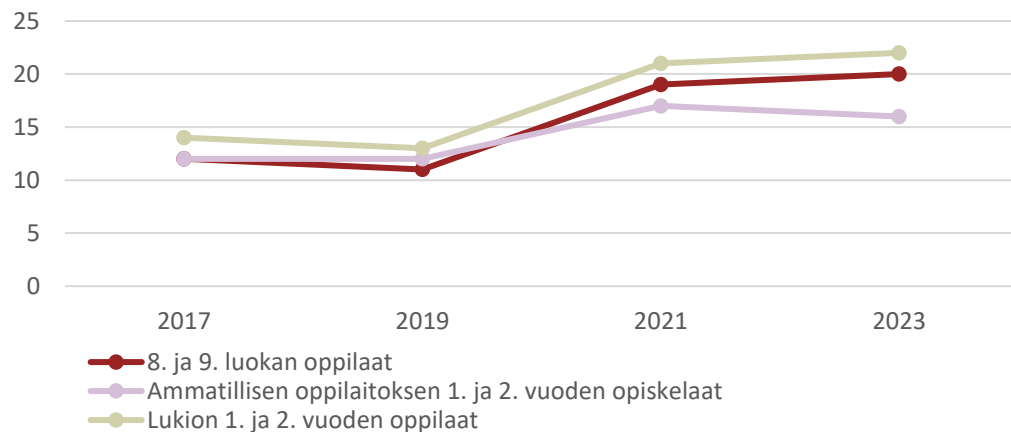

Pojat 9 % tytöt 30 %

**Ammattioppilaitosten
1. ja 2. vuosi**

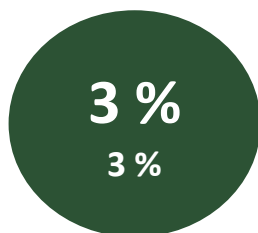

Pojat 7 % tytöt 31 %

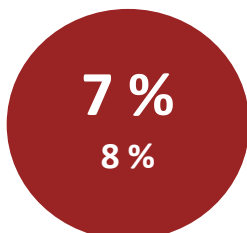

Kuvio 3. Keskusteluvaiveuksia vanhempien kanssa Keski-Pohjanmaalla ja koko maassa (Kouluterveyskysely 2023) ja Keski-Pohjanmaalla vuosina 2017–2023

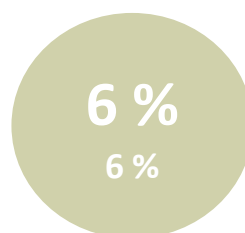
**Perusopetuksen
4.- ja 5.-luokka**

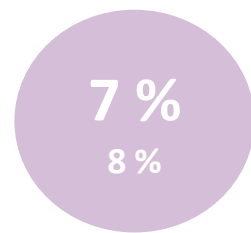
**Perusopetuksen
8.- ja 9.- luokka**

**Lukion
1. ja 2.vuosi**

**Ammattioppilaitosten
1. ja 2. vuosi**

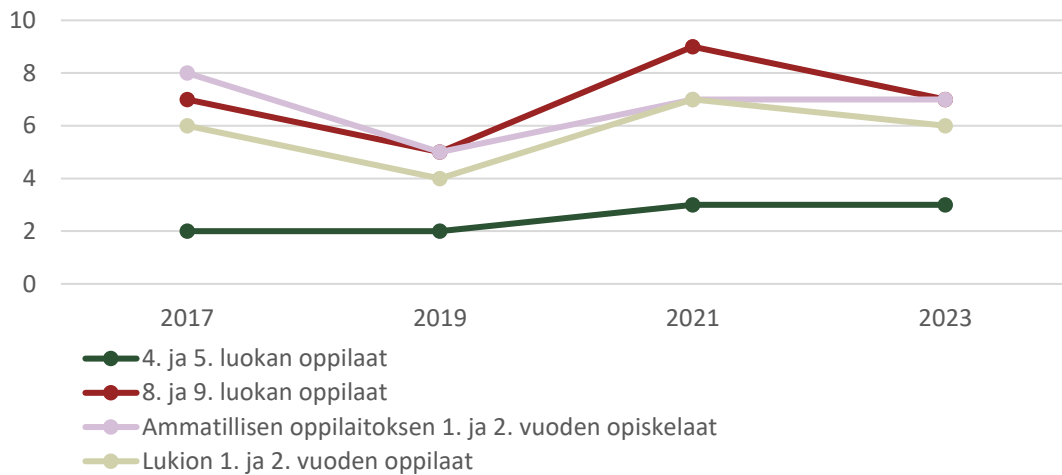

Pojat 2 % tytöt 4 %

Pojat 4 % tytöt 11 %

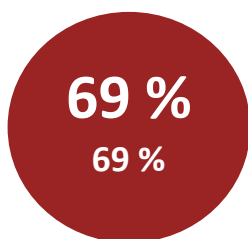
Pojat 3 % tytöt 9 %

Pojat 5 % tytöt 11 %

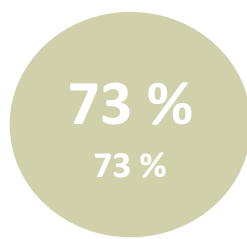
Kuvio 4. Kokee saavansa apua silloin, kun sitä todella tarvitsee Keski-Pohjanmaalla ja koko maassa (Kouluterveyskysely 2023) ja Keski-Pohjanmaalla vuosina 2019–2023

Perusopetuksen
8.- ja 9.- luokka

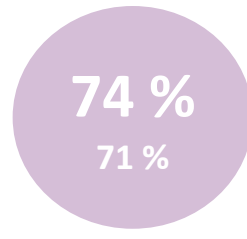
Pojat 80 % tytöt 60 %

Lukion
1. ja 2.vuosi

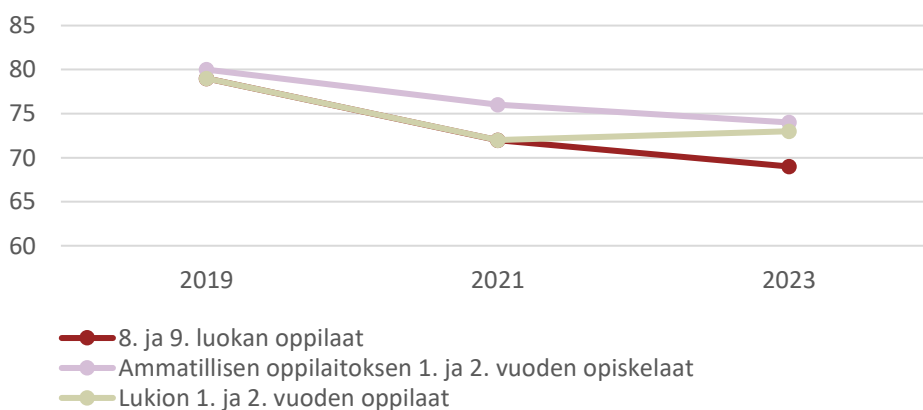

Pojat 82 % tytöt 68 %

Ammattioppilaitosten
1. ja 2. vuosi

Pojat 81 % tytöt 62 %

Keski-Pohjanmaan
hyvinvointialue

Toimenpiteiden toteutuminen

Tavoite	Toimenpide	Vastuutaho	Toteutuminen	Tilanne
Lasten ja nuorten psyykkisen pahoinvoinnin ja syrjäytymisen ennaltaehkäisy tehostuu	• Psyykkaritoiminnan vakiinnuttaminen (1^a) • Psykososiaalisten menetelmien koulutus ja juurruttaminen (1) • Psykososiaalisten ongelmien ensijäsennys ja palveluporrastuksen/valikon luonti ja yhteensovittaminen si-so-te yhteistyönä (1)	Perhekeskuspalvelut Yhteistyötaho: kunta	• Psyykkaritoiminta toteutui vuonna 2024 koko Soiten alueella yläkouluissa ja 2. asteen oppilaitoksissa. Alakoulujen osalta vuonna 2024 toimintaa toteutui Kokkolan kaupungin alakouluissa Kokkolan konsultoivan tiimin koordinoimana. • Vuoden 2024 aikana psykososiaalisten menetelmien koulutus ja juurruttaminen edennyt alueella toimivien menetelmäkoordinaattorien ja Terapiat etulinjaan-toimintamallin tukemana. Koulutettuja: IPT-N (Interpersoonallinen terapia) 11 koulutettua, ALI (Ahdistuksen lyhytinterventio) 12 koulutettua, 11 koulutuksessa ja kolme menetelmäohjaajaa, Cool Kids (Ahdistuksen hoito-ohjelma) 5 koulutettua, IPC-N (Interpersoonallinen ohjanta) 27 koulutettua ja 2 menetelmäohjaajaa, Lasten KLT (kognitiivinen lyhytterapia) kaksi koulutuksessa ja yksi menetelmäohjaaja, LOOH (lasten ohjattu omahoito) 12 koulutettua ja OOH (aikuisten ohjattu omahoito) 85 koulutettua. • Asiakkailla ja potilailla pääsy Mielenterveystalon omahoito-ohjelmiin. Lisätty ohjattua omahoitoa eri yksiköihin. Interventionavigaattori ja nuorille ”Navi” joka jäsennettyä oirekartoitusta. Si-so-te palveluohjausta kehitetään hankkeen avulla.	• Vakiintunut toiminta • Käynnissä • Käynnissä
Vanhemmuuden tuki ja apu sekä yhteistoiminnallisuus lisääntyy	• Menetelmien, kuten ohjattu omahoito, lapset puheeksi mallin ja systeemisen toimintamallin käytön laajentaminen ja tuntemuksen lisääminen (1)	Perhekeskuspalvelut Yhteistyötaho: kunta, hyvinvointialueen toimialat	• Soite selvittää lasten ja nuorten ikäryhmittäin (vanhemmat mukaan lukien) erilaiset toimijat sekä kartoittaa millaisissa huolen aiheissa otetaan yhteyttä. Palveluohjauksen ja menetelmien kautta selviää, mitä palveluvalikoimastamme vielä puuttuu ja mitä osaamista tarvitaan. Palveluportilla on erilaista osaamista palvelu- ja hoidon tarpeen arvion jälkeen.	• Käynnissä

^a 1=Vahvat peruspalvelut ja päivystävä keskussairaala alueella: ennaltaehkäiseviä, jalkautuvia ja matalan kynnyksen palveluita on lisätty monitoimijayhteistyössä

Keski-Pohjanmaan hyvinvointialue

- Varhaisen tuen perheohjauksen vakiinnuttaminen. Vanhemmuuden tukemisen edistäminen. (1)
- Kehitetään perhekeskustiimien toimintaa (2^b)
- Kehitetään palveluita yhteistyössä sivistystoimen kanssa (2)
- Kehitetään opiskeluhollossa yhteistyötä Soiten muiden toimijoiden ja kuntien kanssa (2)

- Varhaisen tuen perheohjaus vakiintunut pysyväksi toiminnaksi. Vuonna 2024 varhaisen tuen perheohjaajalla oli yhteensä 104 perhettä. Matalan kynnyksen perheohjausta vahvistettiin loppuvuodesta kolmannella työntekijällä, jolla oli 12 perhettä. Perheitä tavataan 1-5 kertaa. Palveluohjauksesta saa matalan kynnyksen tukea ja ohjausta. Apu-nappi käytössä.
- Perhekeskusjohtoryhmään mahdollisuus tuoda asioita perhekeskustiimeistä koordinaattorin kautta. Perhekeskustiimit tavanneet säännöllisesti.
- Yhteistyötä Itlan kanssa. Yhteisövaikuttavuuden johtoryhmä, arkitiimit toimivat Perhossa, Vetelissä, Kaustisella, Kannuksella ja Lestijärvi-Toholampi. Vuoden 2024 helmikuussa käynnistyi Soiten alueella eri palveluissa toimiva Neuropsykiatrisesti oireilevan lapsen ja nuoren-prosessi.
- Alueellinen opiskeluhoitoryhmä kokoontuu säännöllisesti ja arkitiimit sekä yhteisövaikuttavuuden johtoryhmä toimivat alueella.

- Vakiintunut toiminta
- Käynnissä
- Vakiintunut toiminta
- Käynnissä

Erityislapsiin ja -nuoriin lisätään huomiota

- Erityishuollon piirissä olevien lasten aamu- ja iltapäivätoiminnan toteuttaminen kuntien kanssa (2)

Vammaispalvelut
Yhteistyötaho: kunta

- Kokkolan sivistystoimen kanssa neuvoteltu korvausvastuusta ja kustannuksista, muiden kuntien kanssa neuvottelut vuonna 2025, pidetty palaverit ja osallistuttu Hyvilin järjestämiin tilaisuuksiin asiaan liittyen. Kysytty neuvoja Hyvilin lakimieheltä ja keskusteltu muiden hyvinvointialueiden kanssa asiasta. Sopimus työn alla.

- Käynnissä

Alueellisen lasten ja nuorten hyvinvointityön koordinointi ja tietopohja toteutuu

- Alueellisen lasten, nuorten ja perheiden hyvinvoinnin tietopohjan luominen ja toimintamallit sen hyödyntämiseen. (2)

TKIO ja osallisuus, perheiden palvelut
Yhteistyötaho: Kunnat, Itla

- Alueelle koottu tiedolla johtamisen ohjaava rakenne lasten ja nuorten hyvinvointityöhön. Yhteisövaikuttavuuden johtoryhmä alueella. Neuropsykiatrisesti oireilevan lapsen tai nuoren polku perusterveydenhuollossa, monialainen palvelutarpeen arviointi, sähköinen perhekeskus, ohjautumisen perusteet perhesosiaalityössä ja lastensuojelussa.

- Käynnissä

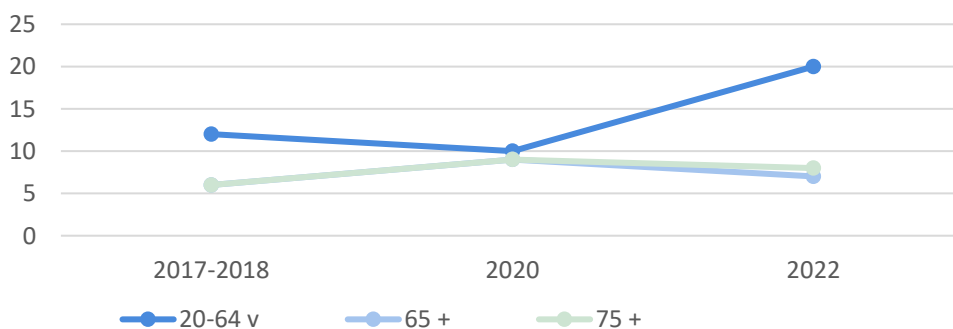
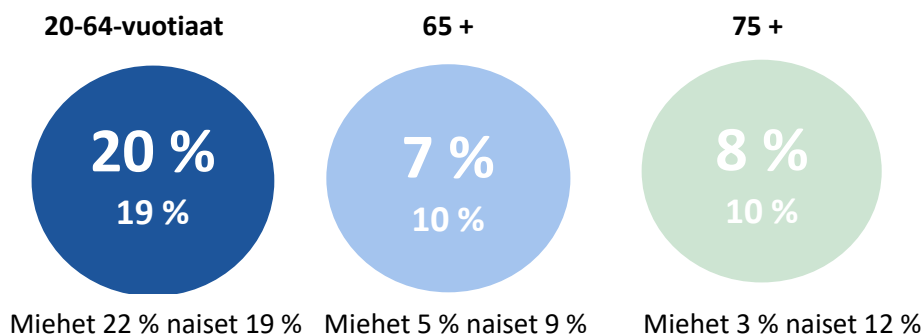
^b 2=Yhteistyöllä hyvinvointia, terveyttä ja turvallisuutta: Järjestöjen, kuntien, alueen yritysten ja kolmannen sektorin palveluita hyödynnetään laajemmin ja yhteistyö on monipuolista myös muiden hyvinvointialueiden kanssa

Painopiste 2. Mielen terveyden edistäminen ja riippuvuushaittojen ehkäisy

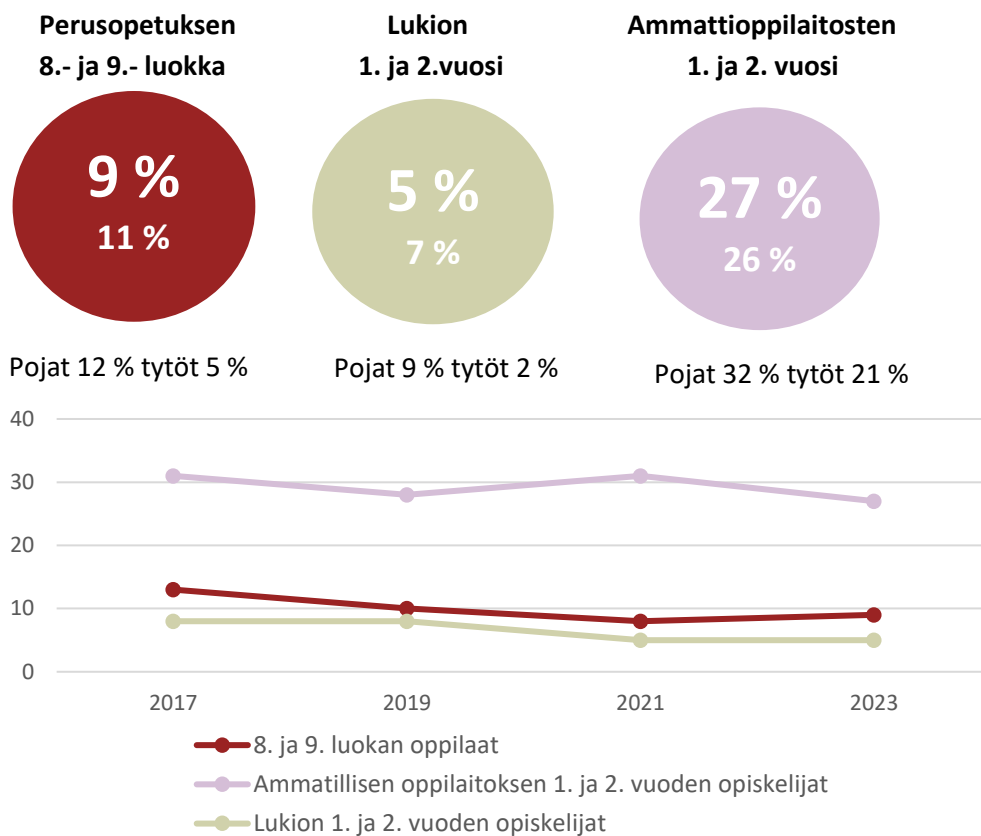
Mielen terveyden edistämisessä hyvinvointialue voi esimerkiksi vahvistaa perustason mielen terveyspalveluita sekä kehittää mielen terveysosaamista. Kehittämällä palveluita tukemaan varhaisempaa tunnistamista sekä avun saamista oikealla ajankohdalla hyvinvointialue voi ehkäistä tilanteiden vaikeutumista ja vähentää kustannuksia. Mielen terveysosaamisen vahvistaminen on lähtökohta mielen terveyden edistämiseksi ja osaamistasojen kartoittaminen ja koulutukset ovat keinoja lisätä osaamista. ^{vii viii}

Indikaattorinostoja

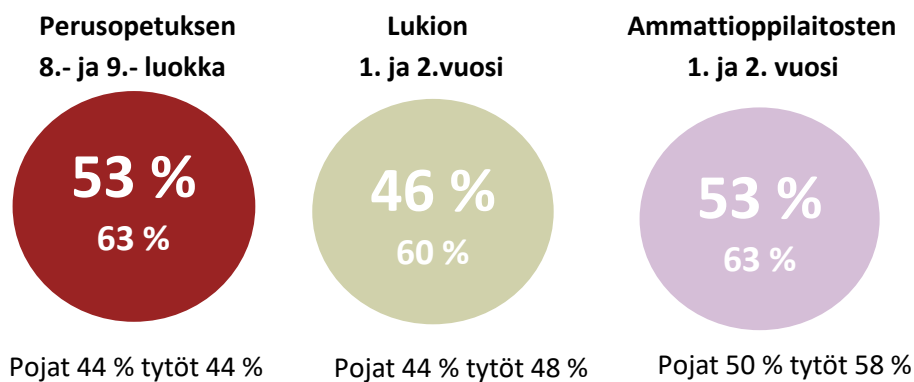
Kuvio 5. Psykkisesti merkittävästi kuormittuneiden osuus (pyöristetty %-osuus) 20 vuotta täyttäneistä Keski-Pohjanmaalla ja koko maassa vuonna 2022 sekä Keski-Pohjanmaalla vuosina 2017-2022 (Fin Sote 2017-2020 ja Terve Suomi 2022)

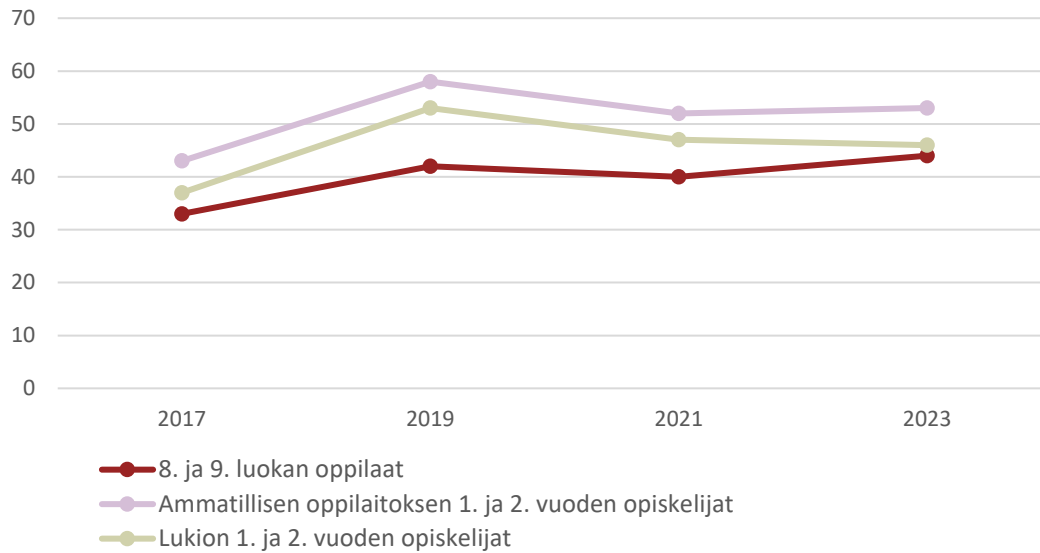

Kuvio 6. Käyttää päivittäin jotain tupakkatuotetta tai sähkösavuketta Keski-Pohjanmaalla ja koko maassa vuonna 2023 sekä Keski-Pohjanmaalla vuosina 2017–2023

Kuvio 7. Arvioi, että omalta paikkakunnalta on helppo hankkia huumeita Keski-Pohjanmaalla ja koko maassa (Kouluterveyskysely 2023) sekä Keski-Pohjanmaalla vuosina 2017- 2023

Keski-Pohjanmaan hyvinvointialue

Toimenpiteiden toteutuminen

Tavoite	Toimenpide	Vastuutaho	Toteutuminen	Tilanne
Mielenterveyden edistäminen	Kehitetään matalankynnyksen hoitoon pääsyä perusterveydenhuollon mielenterveyspalveluihin. (1)	Aikuispsykiatrien avohoito	Matalan kynnyksen hoitoon pääsyä on kehitetty: neuvonta- ja arviointipuhelin ja chat omille yhteydenotoille. Hoidon tarpeen arvioinnissa hyödynnetään terapianavigaattoria. Psykiatrinen sairaanhoitaja on tavoitettavissa puhelimitse 24/7. Ohjattu omahoitoa ja matalan kynnyksen ryhmätoimintoja on otettu aktiivisempaan käyttöön.	Vakiintunut toiminta
	Kehitetään sosiaalisen kuntoutuksen kotiin vietäviä palveluita ja ryhmätoimintoja (1)	Mielenterveyskuntoutujien sosiaalipalvelut	Sosiaalisen kuntoutuksen kotiin vietäviä palveluja on kehitetty ja lisätty. Kotiin vietävää sosiaalista kuntoutusta ei enää osteta, vaan tuotetaan kokonaan omana palveluna koko Soiten alueella. Matalan kynnyksen ryhmätoimintoja oman palveluna on kehitetty. Toiminnassa tällä hetkellä kaffipaussiryhmä, liikuntaryhmä, musaryhmä ja kädentaidot ryhmä.	Vakiintunut toiminta
	Vahvistetaan mielenterveysosaamista kunnissa, sosiaali- ja terveydenhuollossa, järjestöissä ja seurakunnissa. (2)	TKIO ja osallisuus Yhteistyötaho: hva toimialat, kunnat, järjestöt ja seurakunnat	- Nimetty mielenterveyden edistämiseen koordinaattori - Mello ry järjestänyt MTEA2® ja Nuori mieli® -koulutukset (Soiten järjestöavustus) - Päivitetty Puheeksi oton korttipakka (mielenhyvinvointi) Soiten ammattilaisille - MiePäVäki-verkosto ja säännölliset kokoontumiset kuntien yhteyshenkilöiden kanssa - Mielenterveysviikon viestintä ja Soite mukana järjestelyissä	- Vakiintunut toiminta - Käynnissä - Käynnissä - Vakiintunut toiminta - Vakiintunut toiminta
Riippuvuushaittojen ehkäiseminen	Kehitetään matalankynnyksen hoitoon pääsyä päihde- ja riippuvuusongelmista kärsiville. (1)	Päihde- ja riippuvuuspalvelut	Matalan kynnyksen hoitoon pääsyä on kehitetty: neuvonta- ja arviointipuhelin ja chat omille yhteydenotoille. Hoidon tarpeen arvioinnissa hyödynnetään terapianavigaattoria. Ohjattu omahoitoa ja matalan kynnyksen ryhmätoimintoja on otettu aktiivisempaan käyttöön.	Vakiintunut toiminta

Keski-Pohjanmaan hyvinvointialue

- Kehitetään riippuvuushaittojen ehkäisyä
PAKKA - toimintamallin toimenpiteillä (2)

TKIO ja osallisuus

Yhteistyötaho: kunnat,
järjestöt ja seurakunnat

- Päivitetty Puheeksi oton korttipakka (päihteet) ammattilaisille, Ota puheeksi kortit Keski-Pohjanmaa kunnille ja järjestöille, koulutus siihen liittyen järjestetty Ehyt ry:n ja Kokkolan ensi- ja turvakodin kanssa
- Ehkäisevän päihdetyön -viikon viestintä, järjestetty eri toimijoiden kanssa yhteistyössä ammattilaisille koulutus ja vanhemmille alueellinen vanhempainilta: Ajankohtaista tietoa uusista nikotiinituotteista
- MiePäVäki-verkosto ja säännölliset kokoontumiset kuntien EPT-yhteyshenkilöiden kanssa

- Käynnissä
- Vakiintunut toiminta
- Vakiintunut toiminta

Painopiste 3. Terveellisten elintapojen edistäminen

Terveellisten elintapojen edistämiseksi alueellisen suunnitelmaan nostetut tavoitteet ovat:

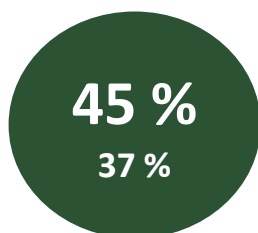
- Terveysliikunnan edistäminen
- Ravitsemusterveyden edistäminen
- Unen ja mielen hyvinvoinnin edistäminen

Hyvinvointialueilla elintapaohjauksen palveluiden ja palveluketjujen kehittäminen sekä elintapaohjauksen osaamisen lisääminen ovat keskeisessä osassa hyvinvointialueen terveellisten elintapojen edistämiseksi. Hyvinvointialueen asiakkaille tulee tarjota vaikuttavia elintapaohjauksen ja omahoidon tuen menetelmiä, joilla pyritään estämään elintavoista johtuva sairastuminen tilanteessa, jossa henkilön riski sairastua on jo merkittävästi kohonnut. ^{viii ix}

Indikaattorinostot

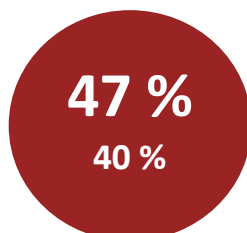
Kuvio 8. Lasten ja nuorten, joiden fyysinen toimintakyky on terveyttä ja hyvinvointia kuluttavalla tasolla, osuus Keski-Pohjanmaalla ja koko maassa vuonna 2023 sekä Keski-Pohjanmaalla vuosina 2021-2023

**Perusopetuksen
5.-luokka**

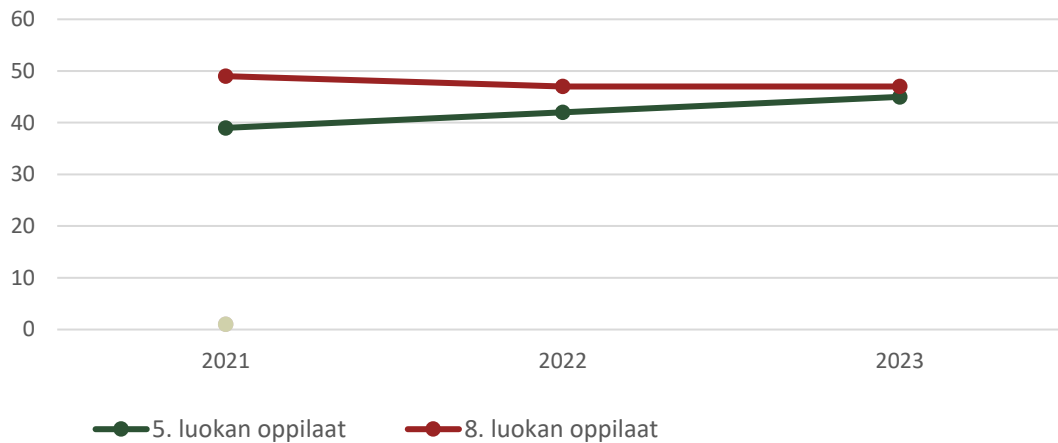

Pojat 46 % tytöt 43 %

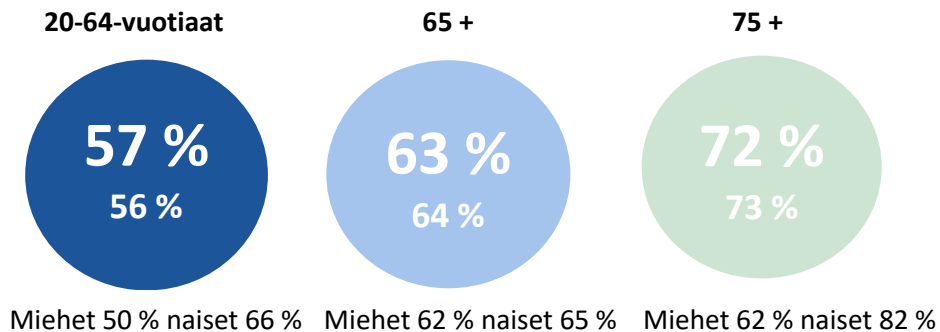
**Perusopetuksen
8.- luokka**

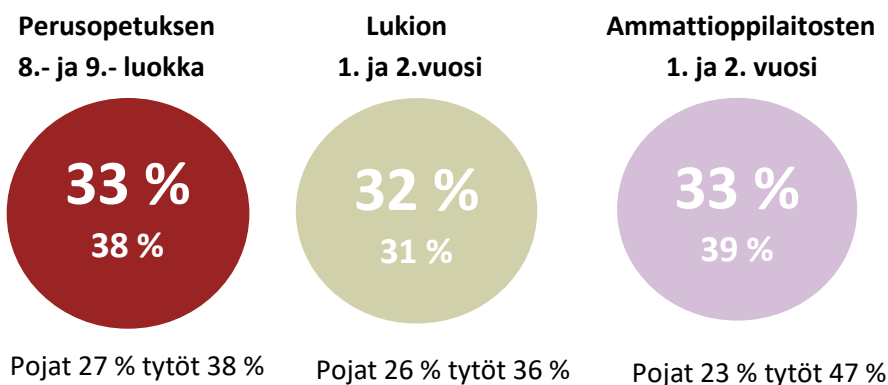
Pojat 46 % tytöt 47 %

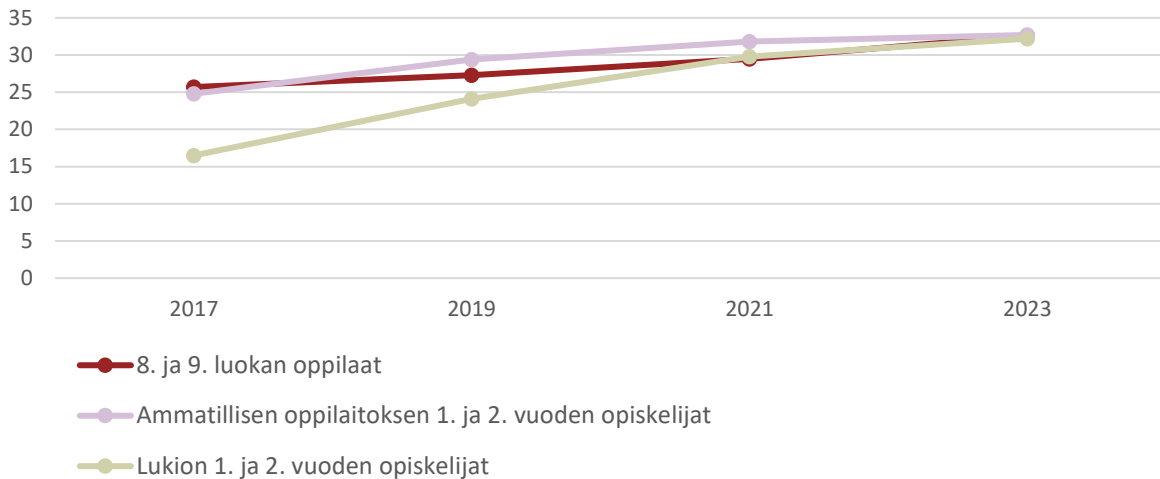

Kuvio 9. Terveysliikuntasuosituksen mukaan liian vähän liikkuvien osuus (%) Keski-Pohjanmaalla ja koko maassa (Terve Suomi 2022)

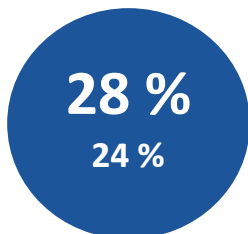
Kuvio 10. Ei syö koululounasta päivittäin Keski-Pohjanmaalla ja koko maassa (Kouluterveyskysely 2023) sekä Keski-Pohjanmaalla vuosina 2017-2023

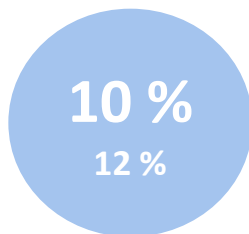

Kuvio 11. Kokee nukkuvansa riittämättömästi (%) Keski-Pohjanmaalla ja koko maassa (Terve Suomi 2022) ja Keski-Pohjanmaalla vuosina 2020 ja 2022 (FinSote 2020 ja Terve Suomi 2022)

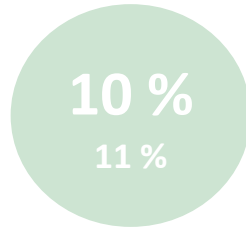
20-64-vuotiaat

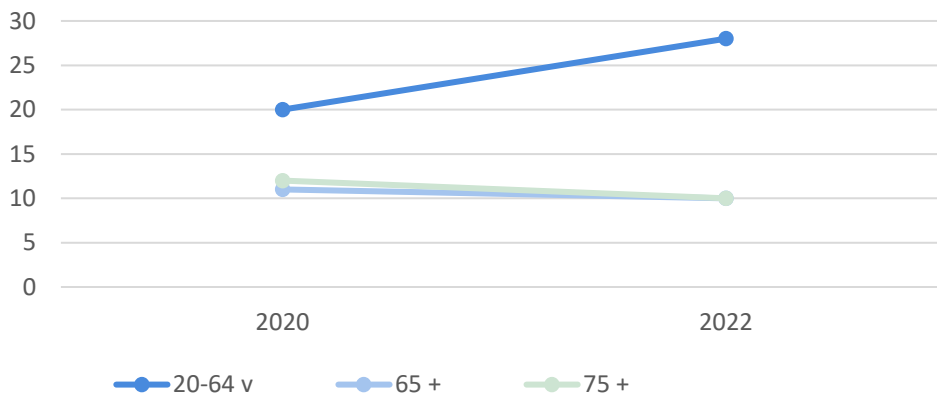
65 +

75 +

Miehet 25 % naiset 32 % Miehet 10 % naiset 10 % Miehet 7 % naiset 13 %

Keski-Pohjanmaan hyvinvointialue

Toimenpiteiden toteutuminen

Tavoite	Toimenpide	Vastuutaho	Toteutuminen	Tilanne
Terveellisten elintapojen edistäminen	Kehitetään elintapavalmennuksen osaamista, ryhmämuotoista elintapavalmennusta ja elintapavalmennuksen sekä liikuntaneuvonnan prosessia (2)	TKIO ja osallisuus Yhteistyötaho: hva toimialat, kunnat, järjestöt	- Elintapavalmennuksen osaajaksi verkkokurssin aloittanut vuonna 2024 12 henkilöä ja vuoden 2024 aikana 2 suorittanut koulutuksen. Päivitetty Soiten henkilöstölle puheeksioton korttipakka- liikunta osiot. Vuoden 2024 aikana ei kehitetty ryhmämuotoista elintapavalmennusta. - Tehty sopimus kuuden kunnan (Kaustinen, Toholampi, Veteli, Lestijärvi, Halsua ja Perho) kanssa rajatusta kirjaamisoikeudesta potilastietojärjestelmään ja koulutettu liikuntaneuvojat (3kpl) kirjaamiseen. Hyvinvointialueen kautta ohjautui kuntien liikuntaneuvontaan vuonna 2024 yhteensä 35 asiakasta.	- Vakiintunut toiminta - Käynnissä
	Elintapavalmennuksen kehittäminen vastaanottopalveluissa (2)	Vastaanottopalvelut Yhteistyötaho: TKIO ja osallisuus, kunnat, järjestöt	Aloitettu elintapavalmennuksen digihoitopolun rakentaminen kuntoutuksen ja vastaanottopalveluiden yhteistyönä. Nimetty vastuuhenkilöt. Otettu käyttöön Omaolon terveystarkastus. Hoidon tarpeen arvio (HTA) työkaluun rakennettu elintapaohjaus osio.	Käynnissä
	Liikuntaneuvontaprosessin kehittäminen ja toiminnan jalkauttaminen (2)	Kuntoutus Yhteistyötaho: kunnat, järjestöt, TKIO ja osallisuus	- Liikuntaneuvontaprosessi sisältää liikuntaneuvontaan ohjautumisen sekä elintapavalmennuksen. Liikuntaneuvontaprosessia jalkautettu vastaanotoille sekä neuvola, koulu- ja opiskeluterveydenhuoltoon yhteistyössä kuntien ja liikunnan aluejärjestön (Kepli) kanssa. Elintapavalmentajien, liikuntaneuvojien ja Keplin kanssa säännöllinen kokoontuminen kuukausittain. - Vuonna 2024 aloitettu prosessinomainen elintapavalmennustoiminta kuntoutuksen toimesta. Vuonna 2024 elintapavalmennusta on annettu fysioterapeutin (5 kpl) toimesta jokaisessa alueen terveyskeskuksessa. Asiakkaat Kokkola 20 kpl, Kannus 2 kpl, Tunkkari 1 kpl, Perho 0 kpl, Toholampi 0 kpl.	- Käynnissä - Käynnissä

Keski-Pohjanmaan hyvinvointialue

- Järjestetään etäkuntoutuksena sosiaalisen kuntoutuksen ryhmätoimintaa hyödyntäen elintapavalmennuksen teemoja. (4)

Aikuissosiaalityö

Yhteistyötaho:
työvoimatoimisto, hva
toimialat

- Etäkuntoutusta ei puhtaasti olla järjestetty vuonna 2024, mutta elintapaohjauksen teemoja käsitelty kuntouttavan työtoiminnan ryhmässä maanantaisin (esim. suuhygienisti, ravitsemusterapeutti, liikuntaneuvoja, yhteistyö Marttojen kanssa, Kpedu opinto- ja uraohjaus). Lisäksi Marttojen etäluennot kolmen kerran sarjana (ruoanlaittoa ja ravitsemusta, talousasioita tai kodinhoitoon liittyvää). Elintapaohjauksen teemoja käsiteltiin ja hyödynnettiin sosiaalisen kuntoutuksen ryhmässä.

- Vakiintunut toiminta

- Kehitetään aivoterveysten edistämistä. Hyödynnetään esimerkiksi terveystietoa, aivotaltoa sekä aivoliittoa ja muistiliittoa (1)

Neurologia

- Matalan kynnyksen hoitoon pääsyn kehittäminen kuntoutuksen palveluissa (1)

Kuntoutus

Yhteistyö: hva toimialat
ja TKIO ja osallisuus

- Ohjauksessa käytetään kaikkien liittojen sivuja sekä terveystietoa säännöllisesti

- Vakiintunut toiminta

- Matalan kynnyksen kuntoutusneuvonta aloitti 1.1.2024. Toteutettu kuntoutusneuvonnan walk in- vastaanottoa, saatu käyttöön kuntoutusneuvonnan digitaalinen yhteydenottolomake Kunto-Nappi, luotu kuntoutusneuvonnan oma sivu Soiten ulkoiselle nettisivulle, järjestetty Whoda 2.0-koulutusta (toimintakyvyn itsearviointikysely) johon osallistunut 11 henkilöä sekä toteutettu kuntoutusneuvonnan esittely- ja keskustelutilaisuuksia sote-ammattilaisille, 3.sektorin toimijoille ja väestölle.

- Käynnissä

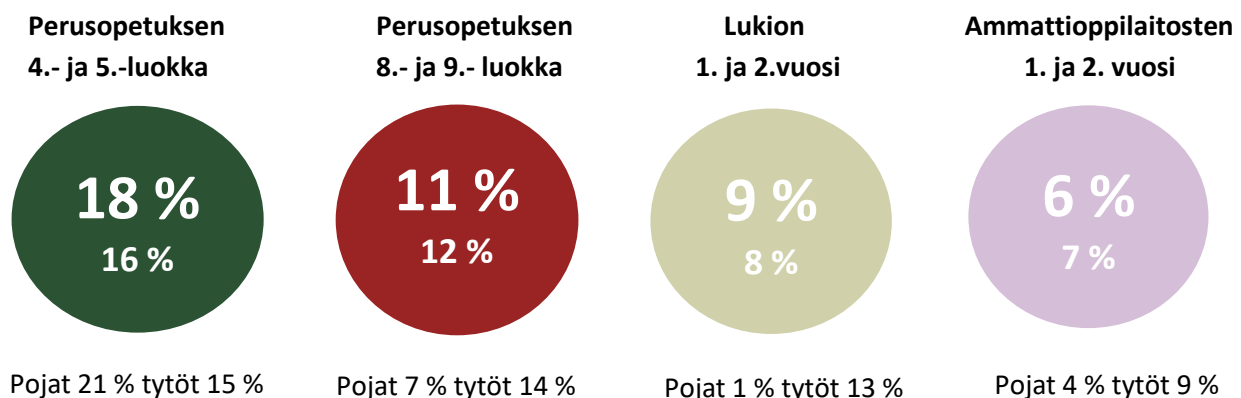
Painopiste 4. Arjen turvallisuuden edistäminen

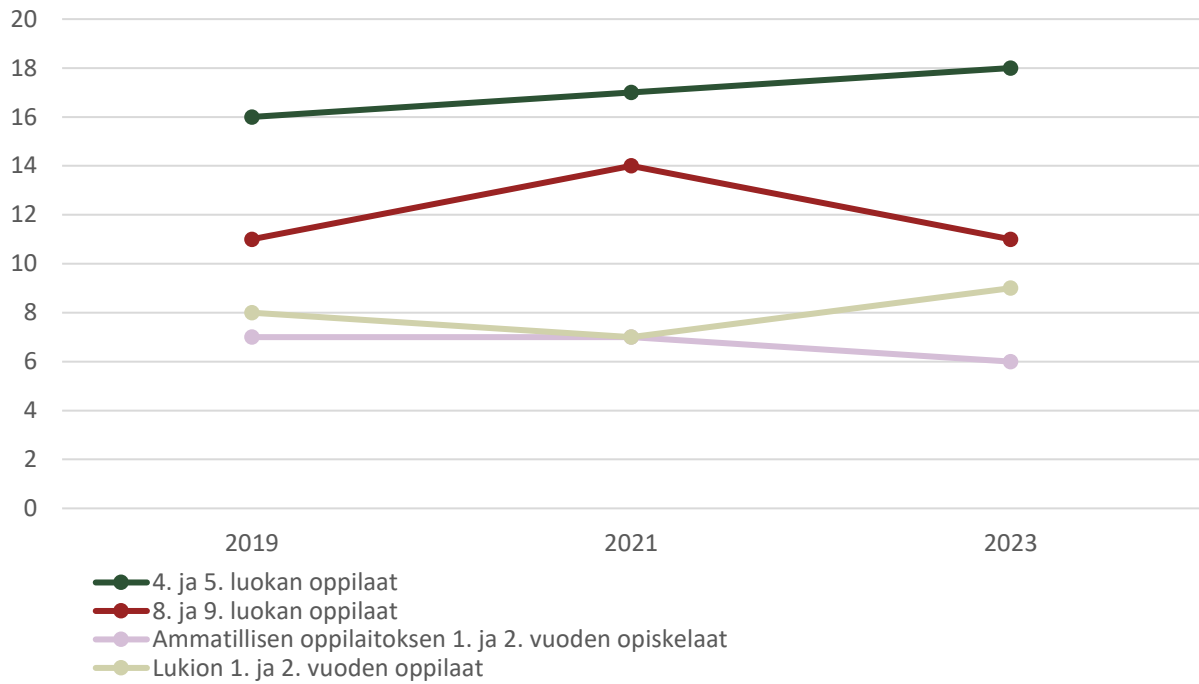
Arjen turvallisuuden edistämisessä tavoitteet ovat lähisuhdeväkivallan ehkäisy, kaatumisten ehkäisy ja ennakointiin painottuva arjen turvallisuuden edistäminen esimerkiksi pelastuspalveluissa.

Hyvinvointialueilla voidaan esimerkiksi kehittää ja jalkauttaa toimintamalleja lähisuhdeväkivallan ehkäisemiseksi sekä kaatumisen ehkäisemiseksi. ^{viii} x

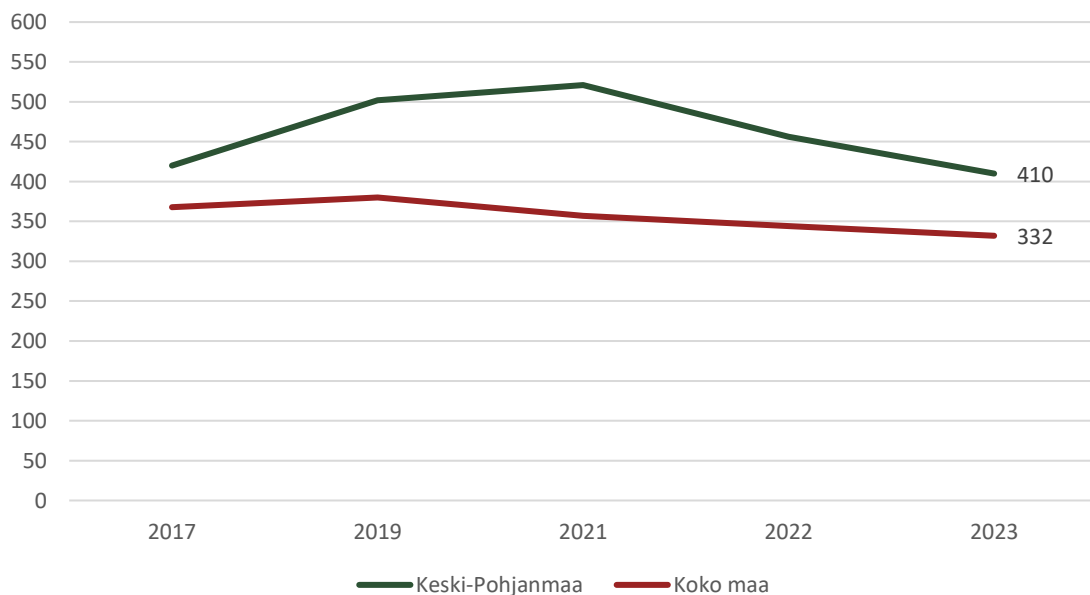
Indikaattorinostot

Kuvio 12. Kokenut vanhempien tai muiden huolta pitävien aikuisten fyysistä väkivaltaa vuoden aikana Keski-Pohjanmaalla ja koko maassa (Kouluterveyskysely 2023) ja Keski-Pohjanmaalla vuosina 2019-2023

Kuvio 13. Kaatumisiin ja putoamisiin liittyviä hoitojaksoja yli 65- vuotta täyttäneillä / 10 000 vastaavan ikäistä Keski-Pohjanmaalla ja koko maassa

Keski-Pohjanmaan
hyvinvointialue

Toimenpiteiden toteutuminen

Tavoite	Toimenpide	Vastuutaho	Toteutuminen	Tilanne
Arjen turvallisuuden edistäminen – lähisuhdeväkivallan ehkäisy	Kehitetään lähisuhde- ja perheväkivallan tunnistamista ja hoitoon sekä avun saantiin ohjausta. Mallinnetaan palvelupolku väkivalta – ja eroasiakkaille.(1)	TKIO ja osallisuus Yhteistyötaho: kunnat, järjestöt	- Nimetty lähisuhdeväkivallan koordinaattori - Soitenettiin sivusto Materiaalia ammattilaisille väkivaltatyöhön, päivitetty Puheeksi oton korttipakka (väkivalta) Soiten ammattilaisille - MiePäVäki -verkosto ja säännölliset kokoontumiset kuntien lähisuhdeväkivallan yhteyshenkilöiden kanssa - Barnahus-hanke 8/2024- 2026 toimintamallien kehittäminen - MARAK-moniammatillinen riskinarviointimenetelmä käytössä, säännölliset kokoontumiset	- Vakiintunut toiminta - Vakiintunut toiminta - Vakiintunut toiminta - Käynnissä - Vakiintunut toiminta
Arjen turvallisuus kaatumisten ehkäisy	Panostetaan kaatumisten ehkäisyyn. (2)	Asiakasohjaus ja avopalvelut Yhteistyötaho: kuntoutus, järjestöt	- Luotu Soitelle kaatumisen ehkäisyn toimintamalli, jossa seulottu kaatuneita, kaatumispelkoisia ja kaatumisvaarassa olevia asiakkaita. Vastaanotolla (Kokkola, Kannus, Veteli) asiakkaalle tehtiin laajoja kaatumisvaaran arviointeja 6 kk:ssa (50 % työaika) 80 kpl ja vastausten perusteella asiakas siirtyi joko farmaseutin (23), fysioterapeutin (39), ravitsemusterapeutin (2) tai lääkärin (28) vastaanotolle kaatumisia aiheuttavien syiden poistamiseksi.	Vakiintunut toiminta
Arjen turvallisuus	Ikääntyneiden lääkityksen arvioinnin kehittäminen ja monilääkityksen välttäminen (1)	Hoito ja hoiva Yhteistyötaho: lääkäripalvelut, sairaalafarmasia, avoapteekit	Farmaseutin vastaanotolla oli potilaskontakteja v. 2024 kaikkiaan 195 kpl. Lisäksi on otettu käyttöön sähköinen ajanvaraus sekä suunniteltu ja painatettu esitteitä, joita jaettu Soiten alueelle (mm. terveysasemat). On myös käyty esittelemässä toimintaa esim. Keski-Pohjanmaan omaishoitajien tilaisuuksissa.	Vakiintunut toiminta

Keski-Pohjanmaan hyvinvointialue

• Pelastustoimen palvelutarpeen tunnistaminen ja sen kysynnän/vaikuttavuuden vähentyminen (1)	Pelastustoimi Yhteistyötaho: hva toimialat	• Toimintaympäristöanalyysi ja palvelutarpeen tunnistaminen suunniteltu käynnistyvän 2025.	• Ei vielä käynnistynyt
• Hyvinvointialueen toimialuerajat ylittävä yhteistyö asumisen (palo)turvallisuuden parantamisessa.(2)	Pelastustoimi Yhteistyötahot: hva toimialat	• Yhteistyötä on tiivistetty, koulutuksia suunniteltu ja osin pidetty.	• Käynnissä
• Sopimuspalokuntien toimintojen elinvoimaisuuden ja niiden resurssien hyödyntämisen kehittäminen (2)	Pelastustoimi Yhteistyötaho: Sopimuspalokunnat	• Elinvoimahankkeen ohjausryhmä kartoittanut kehittämistarpeita. Hanketyöntekijä palkattu 31.12.2025 saakka.	• Käynnissä
• Digitaalisten palveluiden mahdollistaman asiakasosallistamisen hyödyntäminen pelastustoimen palveluiden asiakastytytyväisyyden mittaamisessa ja palveluiden mitoittamisessa (4³)	Pelastustoimi	• Ei toimenpiteitä vuonna 2024	• Ei vielä käynnistynyt

³ Ennakoivat, yhdenvertaiset ja sujuvat palveluketjut ihmisen tukena arjessa: Ennakoivia, kevyitä ja digitaalisia palveluita on lisätty ja laajasti käytössä

Keski-Pohjanmaan
hyvinvointialue

Hyvinvointi- ja terveyserojen kaventaminen

Toimenpiteiden toteutuminen

Tavoite	Toimenpide	Vastuutaho	Toteutuminen	Tilanne
Hyvinvointi- ja terveyserojen kaventaminen	Kehitetään hyvinvointi- ja terveyserojen kaventamiseen kohdistuvia toimenpiteitä (1)	TKIO ja osallisuus koordinoi, hva toimialat Yhteistyötaho: kunnat, järjestöt	Toteutettu eri toimenpiteitä: - Tasasuuruisten asiakasmaksujen poistaminen velkasaneerauksessa olevilta, pitkäaikaista toimeentulotukea ja takuueläkettä saavilta henkilöiltä - Kysely asiakkaiden / potilaiden yhdenvertaisuudesta ja tasa-arvosta toteutettu Soiten henkilökunnalle. Lisäkoulutus kootaan kyselyn pohjilta vuonna 2025 - Hammashoidon jalkautuminen ikääntyneiden palvelutaloihin. - Järjestetty ruokajako sekä asunnottomien yö tapahtuma yhteistyössä järjestöjen ja kunnan kanssa. Ruokajakotapahtumassa n.250 henkilöä ja asunnottomien-yö tapahtumassa n. 200 henkilöä. - Kehitetty matalan kynnyksen kuntoutusneuvontaa - Järjestetty matalan kynnyksen ryhmätoimintaa. Toimivia ryhmiä 10. - Luotu vastuutyöntekijämalli	- Vakiintunut toiminta - Käynnissä - Käynnissä - Käynnissä - Käynnissä - Vakiintunut toiminta - Vakiintunut toiminta
	Kehitetään matalan kynnyksen ryhmätoiminnan mallia (1)	Aikuissosiaalityö ja TKIO ja osallisuus Yhteistyö: järjestöt, seurakunnat, hva toimialat	Toimintamallia kehitetty ja aloitettu uusia ryhmiä.	Käynnissä
	Kehitetään talousneuvontaa ja ohjausta (1)	Aikuissosiaalityö ja TKIO ja osallisuus Yhteistyö: Kela, ulosottovirasto, talous- ja velkaneuvonta	Toimintamalli luotu	Vakiintunut toiminta

Keski-Pohjanmaan hyvinvointialue

Työttömien työ- ja toimintakyvyn tuen kehittäminen (1)	Aikuissosiaalityö ja TKIO ja osallisuus Yhteistyö: Kela, työvoimahallinto, hva toimialat	Toimintamalli luotu	Käynnissä
Digituen kehittäminen huomioiden etenkin heikossa ja haavoittuvassa asemassa olevat (1)	TKIO ja osallisuus Yhteistyö: järjestöt, kunnat, THL, STM, DVV, seurakunnat, SPR	- Matalan kynnyksen tapahtumat/tilaisuudet/pop up:t/ muut kohtaamiset digituen äärellä: yhteensä 69 kpl vuonna 2024. Asukkaita kontaktoitu 1216 hlöä Kokkolan seudulla, Halsualla, Vetelissä, Kannuksessa ja Toholammilla seuraavista asiakasryhmistä: ikäihmiset, sosiaalisesti syrjäytyneet, mielenterveys- ja päihdekuntoutujat sekä kieli- ja kulttuurivähemmistöön kuuluvat henkilöt. Henkilöstön ohjausosaamisen tueksi laadittu intranettiin Digituki-sivusto - Soitella on asiakkaiden käyttöön suunniteltuja etäasiointipisteitä. Vuonna 2024 digipalvelupisteitä oli kolme: Halsua, Kokkola, Veteli. - On laadittu toimintamalli alueen digimentoreiden eli asukkaiden digivertaisohjaajatoiminnan tueksi. - Kehitetty hyvinvointilähete -toimintamalli, vuoden 2024 aikana koulutettu 23 linkkihenkilöä ja hyvinvointilähetteitä tullut 4-12/2024 aikana 50 kappaletta - Pilotoitu alueella Tarmoa hyte-palvelutarjotinta ja kehitetty palveluiden nousemista hyte- palvelutarjottimelle	- Vakiintunut toiminta - Käynnissä - Käynnissä
HYTE-palvelukonseptin asiakas- ja palveluohjauksen toimintamallin ja HYTE – palvelutarjottimen kehittäminen (2)	TKIO ja osallisuus Yhteistyötaho: hva toimialat, kunnat, järjestöt, seurakunta, THL, DVV, hyvinvointialueet	- Kehitetty hyvinvointilähete -toimintamalli, vuoden 2024 aikana koulutettu 23 linkkihenkilöä ja hyvinvointilähetteitä tullut 4-12/2024 aikana 50 kappaletta - Pilotoitu alueella Tarmoa hyte-palvelutarjotinta ja kehitetty palveluiden nousemista hyte- palvelutarjottimelle	- Käynnissä - Käynnissä
Tuetaan taloudellisesti tiukassa tilanteessa olevien hyvinvointia toteuttamalla Kaikukortti- toimintaa yhteistyössä kuntien ja kulttuuritoimijoiden kanssa (2)	TKIO ja osallisuus, hva toimialat Yhteistyötahot: kunnat, kulttuuritoimijat	Vuonna 2024 jaettu 218 Kaikukortti, joista vuonna 2023 käytetty 70 korttia	Vakiintunut toiminta

Keski-Pohjanmaan
hyvinvointialue

Osallisuuden edistäminen

Toimenpiteiden toteutuminen

Tavoite	Toimenpide	Vastuutaho	Toteutuminen	Tilanne
Osallisuuden edistäminen	- Osallisuusohjelma ja -suunnitelma toteutuu hyvinvointialueella. Vaikuttamistoimielimet toimivat säännöllisesti. (3^d) - Osallistavan budjetoinnin aloittaminen	TKIO ja osallisuus	- Osallisuusohjelma- ja suunnitelma hyväksytty valtuustossa ja sitä seurattu, vuosiraportit - Vaikuttamistoimielimet kokoontuneet säännöllisesti (4-5 kokousta) ja pitäneet 2 iltakoulua - Asukkaat äänestäneet OSBU:n kehittämisideoista	- Vakiintunut toiminta - Vakiintunut toiminta - Käynnissä
	Kokemusosaajia hyödynnetään palveluiden kehittämisessä (3)	TKIO ja osallisuus	Toimeksiantotehtäviä 79, uusia toimeksiantosopimuksia 7 (yht. 41) toiminta vakiintunut	Vakiintunut toiminta
		Yhteistyötaho: järjestöt, oppilaitokset	Kokemusasiantuntijapäivän ja kokemuskirjaston järjestelyissä mukana (KPKOOS)	Vakiintunut toiminta
	Asiakasraati tuo kokonaisnäkemystä palveluista ja palveluprosesseista (3)	TKIO ja osallisuus	Jäsenet valittu elinkaarimallilla, 4 kokousta + 2 iltakoulu, vuosiraportti hyväksytty aluehallituksessa	Vakiintunut toiminta
	- Palautteiden hyödyntäminen ja kyselyt asiakkaille palveluiden kehittämisessä (3) - ASPA-pilotin kautta valtakunnallinen malli Suomelle	TKIO ja osallisuus	- Asiakaslähtöisten palveluiden vuosiraportti 2024 hyväksytty aluehallituksessa, NPS luku vuonna 2024 oli 67 (tavoite yli 50), - Soite ja Kymenlaakso osallistuivat kehittämään yhteistä ratkaisua (ASPA) ja tarjosivat toimintansa puitteet pilotointia varten. Soite toteuttanut 4 Polis-keskustelua.	- Vakiintunut toiminta - Käynnissä

^d 3= Yhteistyöllä hyvinvointia, terveyttä ja turvallisuutta: Toiminnan kehittämisessä hyödynnetään laajasti asiakasosallisuutta

Keski-Pohjanmaan hyvinvointialue

Kehitetään yhteisöllisen asumisen sisältöä (2)	TKIO ja osallisuus, Hoito ja hoiva	- Yhteisöllisen asumisen toimintamallia on lähdetty luomaan koko Keski-Pohjanmaan hyvinvointialueelle. Kehittämistyö on kohdistunut eniten ikääntyviin, mutta toimintamallia voidaan soveltaa alueellamme muille. - Sosiaalista kanssakäymistä edistävää toimintaa on järjestetty yhteistyössä yhdistysten, järjestöjen, yksityisten toimijoiden sekä oppilaitosten kanssa. Toimintaa on suunniteltu sekä toimijoiden välistä työnjakoa on tehty alueellisissa SKET-työryhmissä. Yhteisöllisessä asumisessa olennaista on sosiaalista kanssakäymistä edistävän toiminnan järjestäminen, joka on asukkaiden toiveiden mukaista. - Vuoden 2024 aikana otettiin käyttöön yhteisöllisen asumisen SBM-digialusta, jossa tarvittava tieto liikkuu eri toimijoiden välillä. Digialustalla on näkyvissä yhdistysten sekä Soiten yksiköiden vapaana olevia tuki-/seniori- ja yhteisöllisen asumisen asuntoja. Digialustan käyttö on yhdistystoimijoille vapaaehtoista. Digialusta ajatuksena on se, että digialusta helpottaa vapaiden asuntojen markkinoinnissa, jos sille on yhdistyksillä tarvetta.	- Käynnissä - Käynnissä - Käynnissä
eSenioritoimintaa ylläpidetään ja vahvistetaan (1)	Asiakasohjaus ja avopalvelut Yhteistyö: järjestöt, TKIO ja osallisuus	eSeniorit olleet vuonna 2024 esim. mukana alueellisissa digitukitapahtumissa, testaamassa Tarmoa-alustaa sekä saaneet koulutusta esim. tietoturvasta, somekäyttäytymisestä sekä QR- koodeista. eSenioreiden osalta ollut luontaista vaihtoa kunnissa, eSenioritoimintaa ylläpidetty entiseen tapaan. Tapaamisia ollut 2 aikaisempien vuosien tapaan (Kaustinen kevät ja Kannus syksy). Kaustisen tapaamisessa ollut mukana mm. hyvinvointiteknologian opiskelijoita.	Vakiintunut toiminta

Keski-Pohjanmaan
hyvinvointialue

Kehitetään matalan kynnyksen palvelua työttömille (1)	Aikuissosiaalityö Yhteistyötaho: THL	Toimintamalli luotu.	Vakiintunut toiminta
Palvelutasopäätöksen valmisteluvaiheessa kerätään tietoa palveluiden käyttäjiltä sekä alueneuvottelukunnalta (3)	Pelastustoimi Yhteistyötaho: TKIO ja osallisuus	Osallistamista tehdään palvelutasopäätöksen valmistumisen edetessä sekä henkilöstön, että turvallisuus- ja pelastuslautakunnan osalta kokouksien ja tiedonkertomisen osalta.	Käynnissä

Keski-Pohjanmaan
hyvinvointialue

Arjen tuki ja apu sekä järjestöyhteistyön kehittäminen

Toimenpiteiden toteutuminen

Tavoite	Toimenpide	Vastuutaho	Toteutuminen	Tilanne
Arjen tuen ja avun edistäminen	Sähköisen perhekeskuksen (SPK) kehittäminen (4)	TKIO ja osallisuus, perhekeskuspalvelut Yhteistyötaho: Järjestöt, kunnat, seurakunta, THL, DVV, hyvinvointialueet	- Omaperhe käytössä ja Omahelpperi otettu käyttöön - Sähköisen perhekeskuksen ammattilaisille- palvelun pääkäyttäjäpilotointi - Osallistuttu kansalliseen kehittämiseen, markkinoitu Omaperhettä ja Omahelpperiä (materiaalit, jalkautuminen, koulutukset, tuki jne), tehty kunta, seurakunta, järjestöyhteistyötä ja koulutuksia (palvelutietovaranto, josta palvelut ja tiedot tulevat alustoille) sekä tiivistetty yhteistyö HYTE-kehittämisen kanssa, Centrian sekä muiden alueiden kanssa	- Vakiintunut toiminta - Käynnissä - Käynnissä
	Digitaalisten palveluiden hyödyntäminen esim. tehostetussa perhetyössä (4)	Perhekeskuspalvelut	Lastensuojelussa hyödynnetään digitaalisia palveluita neuvotteluissa yhteydenpidossa, mutta tehostetussa perhetyössä pääsääntöisesti työskennellään perheen kanssa liveinä. Tämä on osoittautunut tehokkaimmaksi koska perheillä saattaa olla motivaatiopuutetta, vastustusta palvelua kohtaan ja live tapaamisilla on näiden haasteiden ylipääsemiseen suuri merkitys. Myös kokonaisuuden hahmottaminen perheen tilanteesta näkyy parhaiten live käynneillä.	Käynnissä
	Kehitetään terveyssoiaalityötä vastaanotoilla. Tehdään näkyväksi soiaalityö vastaanotoilla, kehitetään palveluohjauksellista toimintatapaa. (1)	Terveyssoiaalityö Yhteistyötahot: Kela, hva toimialat	Alkuvuonna 2024 nimettiin oma työntekijä terveyssoiaalityön vakituisesta resurssista perusterveydenhuollon vastaanotto toimintaan. Terveyssoiaalityön supistamisen ja uudelleen organisoitumisen jälkeen 1.8.2024 terveydenhuollon yksiköihin ei ole enää mahdollista nimetä omia työntekijöitä terveyssoiaalityöstä, ei myöskään vastaanotto toimintaan. Perusterveydenhuollon vastaanotot voivat olla yhteydessä terveyssoiaalityöhön LifeCare viestillä tai viranomaislinjan kautta. Asiakkaita varten on olemassa asiakaslinja. Hoitoneuvotteluihin, kuntoutuspalaveriin yms terveyssoiaalityö osallistuu kutsuttuna.	Käynnissä

Keski-Pohjanmaan hyvinvointialue

Raskaampien palveluiden välttäminen kehittämällä vastuulääkäri ja vastuuhoitaja toimintaa (1)	Vastaanottopalvelut	Kaikissa vastaanottopalveluin yksiköissä on käytössä moniammatillinen tiimitoiminta ja vastuutyöntekijämalli. Pitkäaikaissairaille, paljon palveluita tarvitsevalle asiakkaalle mahdollisuus vastuutyöntekijään. Noin 600 asiakasta on saanut oman vastuutyöntekijän.	Käynnissä
Kotiin vietävissä palveluissa etäpalvelut (videopuhelu, lääkerobotti) on ensisijaisia palveluja (4)	Kotihoito	11,7 % kotihoidon käynneistä toteutui videovälitteisesti. - Lääkeautomaatteja ollut käytössä 149:llä asiakkaalla	- Käynnissä - Käynnissä
Etäkuntoutuksen kehittäminen ja hyödyntäminen (4)	Kuntoutus	Henkilökuntaa on opastettu ja ohjeistettu erilaisten etäkuntoutuksen vaihtoehtoista ja ”digitukea” on ollut saatavilla. Matalan kynnyksen fysioterapiapalveluiden kehittämishankkeen aikana hanketyöntekijät kiersivät työyksiköitä ja kävivät kädestä pitäen kertomassa, näyttämässä ja kokeilemassa mm. LifeCare Videon käyttöä. Haasteena etäkuntoutuksen toteuttamiselle on ollut asiakkaiden huonokuntoisuus, laitteiden puute, mutta myös henkilökunnan puolelta vaihteleva suhtautuminen etäkuntoutukseen ja sen toteuttamiseen.	Käynnissä
Omahoitopalvelu on ensisijainen yhteydenottokanava ei kiireellisissä asioissa (4)	Asiakasohjaus ja avopalvelut	Mahdollisuus käyttöön on, mutta käyttö on vähäistä	Käynnissä
Omaolon käytön laajentaminen (4)	Vastaanottopalvelut	Soitessa on hyvinvointialue-tasoisesti Omaolo-palvelut käytössä pois lukien määräaikaistarkastukset (tavoite laajentaa käyttöä määräaikaistarkastusten osalta vuonna 2025). Vuonna 2024 otettiin käyttöön 2 uutta oirearviota (Punkin purema ja Miehen virtsa- tai sukuelinten oire), toteutettiin Terveystarkastukseen työjonolähteykset vastaanottopalveluihin ja Oirearvioiden käyttöä tehostettu ottamalla P1-kiireellisiin toimintasuosituksiin työjonolähteykset käyttöön päivystysapuun. Ammattilaislähtöisiä palveluita (avoin hoitosuunnitelma ja verenpaineen seurantalomake) aloitettu hyödyntämään yksiköissä, joissa työjonot ovat käytössä. Oirearvioiden osalta käyttöasteet nousseet vuonna 2024; täyttömäärä 45 % ja työjonolle ohjautuneiden määrä 111 %. Suurin käyttöasteen kasvu on oirearvioilla, joiden käyttö on organisaatiossa keskitetty. Käsittelyajat (jonotusajat) parantuneet huomattavasti; 90 % työjonolle lähetetyistä oirearvioista käsiteltiin ajoissa ja palvelulupauksen mukaisesti.	- Käynnissä - Käynnissä

Keski-Pohjanmaan hyvinvointialue

- YTA-yhteistyötä tehty Omaolon viestinnän sekä osaamisen varmentavan verkkotentin (Medieco) osalta.

	• Terveyskylän palvelupolkujen perustaminen (4)	Asiakasohjaus ja avopalvelut	• Tehostetun kotikuntoutumisen digihoitopolku valmis • Senioreiden digihoitopolku valmis.	• Käynnissä • Käynnissä
	• Kehitetään omaishoitajien etävalmennuksia (4)	Asiakasohjaus ja avopalvelut	• Toteutunut 2 krt ja tavoite on 2krt/vuodessa. Alle 10 osallistujaa kerralla. Toinen kerta toteutettu vammaispalveluiden kanssa yhdessä.	• Käynnissä
	• Kehitetään digimateriaalien hyödyntämistä (4)	Kuntoutus	• Henkilökunta käyttää poliklinikatyössä potilasohjeiden laatimiseen PhysioToolsia, mikä on vakiintunut työväline. Työvälineessä mahdollisuus myös jakaa harjoiteohjeet sähköisessä muodossa esim. sähköpostiin. Elokuussa avautuneessa fysioterapian chat-palvelussa yleisiä ohjeita annetaan linkkeinä mm. Selkäkanavan ja Terveyskylän sivuille. Soiten omat potilasohjeet on laitettu pdf-muotoon, jotta niitäkin voidaan jakaa linkkeinä ja tiedostoina asiakkaille. Digimateriaalien käyttö henkilökunnan keskuudessa on vaihtelevaa.	• Käynnissä
Järjestöyhteistyön kehittäminen	• Yhteistyön kehittäminen kolmannen sektorin toimijoiden ja vammaispalveluiden kanssa (2)	Vammaispalvelut Yhteistyötaho: järjestöt	• Säännölliset palaverit kehitysvammaisten yhdistyksen kanssa, nimellä työrukkanen. • Omaishoidon ja perhehoidon osalta kolmas sektori mukana kehittämässä toimintaa. • Päiväaikaisten toiminnan osalta Green Care toiminta käynnissä palvelusetelin kautta ja taide- ja kulttuuritoiminta päivätoimintana ostopalveluna	• Käynnissä • Käynnissä • Käynnissä

Keski-Pohjanmaan hyvinvointialue

	Neurologian ja kuntoutuksen ja alueen järjestöjen ja 3. sektorin toimijoiden sekä muiden hyvinvointialueiden yhteistyön kehittäminen (ensitietopäivät, vertaistuki) (2)	Neurologia ja kuntoutus Yhteistyötaho: järjestöt	Yhteistyötä tehdään neurologisten 3. sektorin toimijoiden kanssa, sopeutumisvalmennuskursseja järjestetään kuntoutusyksiköstä, jonne osallistuu myös esim. Muistiluotsi. Ohjauksessa kerrotaan aina vertaistuen mahdollisuudesta sekä 3. sektorin toiminnasta	Vakiintunut toiminta
Järjestötoiminnan tukeminen	Tuetaan alueen järjestöjen hyvinvoinnin ja terveyden edistämistyötä. Jaetaan vuosittain hyvinvointialueen järjestöavustukset. (2)	Hyvinvointi- ja tulevaisuuslautakunta, TKIO ja osallisuus	Järjestöavustuksia jaettu 2024 vuonna 96.050 euroa, toiminta-avustuksia 35:lle ja kerta-avustuksia 17 järjestölle.	Vakiintunut toiminta

Hyvinvointisuunnitelmaa täydentävät suunnitelmat

AIKAA LAPSELLE- Keski-Pohjanmaan kuntien ja Kruunupyyn kunnan lasten ja nuorten hyvinvointisuunnitelma 2020-2024.

Keski-Pohjanmaan alueellinen opiskeluhoitosuunnitelma

Keski-Pohjanmaan ikääntyneiden hyvinvointisuunnitelma

Keski-Pohjanmaan kulttuurihyvinvointisuunnitelma

Lähteet

ⁱ Hyvinvoinnin ja terveyden edistämisen neuvottelut verkkosivut. THL.

ⁱⁱ TEA-viisari verkkosivut. THL.

ⁱⁱⁱ Laki hyvinvointialueiden rahoituksesta 617/2021

^{iv} Hyvinvointialueiden HYTE-kerroin. Sotkanet.

^v HYTE-kerroin – kannustin hyvinvointialueille verkkosivut. THL.

^{vi} Kansallinen terveysindeksi 2020-2022: Kuntien väliset erot sairastavuudessa ja työkyvyttömyydessä ovat suurimmat maantieteellisesti laajoilla hyvinvointialueilla. THL tilastoraportti 23/2024.

^{vii} Mielenterveysstrategia 2020-2030

^{viii} Hyvinvoinnin, terveyden ja turvallisuuden edistäminen 2030 - toimeenpanosuunnitelma

^{ix} Elintapamuutosta tukevat tekijät elintapaohjauksen ja omahoidon tuen menetelmissä epäterveellisen ravitsemuksen ja vähäisen liikkumisen aiheuttaman sairastumisriskin pienentämiseksi. Terveystieteiden tutkimuskeskus ja palveluvalikoimaneuvoston suositus.

^x Turvallisesti kaiken ikää- ohjelman toimeenpanosuunnitelma vuosille 2021-2025. STM.